

MONICA
WESSELING

WAAROM
KRIJGT
EEN
SPECHT
GEEN
KOPPIJN?

NIEUWSGIERIG
NAAR
VOGELS

MONICA
WESSELING

WAAROM
KRIJGT
EEN
SPECHT
GEEN
KOPPIJN?

NIEUWSGIERIG
NAAR
VOGELS

WOORD VOORAF

VOGELS:

GEWOON

ÉN GEHEIMZINNIG

Je ziet ze elke dag, denkt ze te kennen, maar dan verrassen ze je toch weer. Ze vertonen rare trekjes, halen ongekende krachttoeren uit en zijn opeens 'viezerikken'. Jouw roodborst blijkt een vreemdeling, de koolmees Friessprekend en de merelman ontrouw.

Het zijn vreemde kornuiten, die vogels van rondom; ze doen het hoofd tolleren van de vragen. Mijn hoofd tenminste wel en wie weet ook dat van u.

Honderd van die vragen worden in dit boekje beantwoord.

Niet logisch gerubriceerd, want een hoofd werkt immers ook niet zo. Voor hen die wel van orde houden is er een trefwoordenlijst.

Geniet, verwonder en ga naar buiten. Op zoek naar die heerlijke wonderlijke wezens; geheimzinnig en gewoon.

Heel graag wil ik Vogelbescherming Nederland danken voor de inspirerende en – zoals altijd – heel aangename samenwerking. In het bijzonder Gerald Derksen, hoofd van het Vogelinformatiecentrum. Hij heeft in zijn vrije tijd mijn antwoorden met een glimlach van commentaar voorzien.

Monica Wesseling

Inhoud

1. WAAROM KRIJGT EEN SPECHT GEEN KOPPIJN? 14
 2. **HEBBEN VOGELS OOK EEN PIEMEL?** 15
 3. **KNOBBELZWANEN LIJKEN TE TREUREN BIJ HET
VERLIES VAN HUN PARTNER. KENNEN VOGELS
OOK VERDRIET?** 16
 4. **VLIEGT EEN VOGEL WEL EENS ACHTERUIT?** 18
 5. GAAT EEN HUISMUS WEL EENS VREEMD? 19
 6. **IS EEN WINTERKONING ECHT WINTERHARD?** 20
 7. KAN EEN VOGEL RUIKEN?..... 21
 8. **WAAROM TRILLEN VOGELS MET HUN VLEUGELS?** 22
 9. ZIJN DE ROODBORST EN MEREL IN MIJN TUIN
HET HELE JAAR DEZELFDE? 23
 10. **WAT GEBEURT ER MET DE ANDERE JONGEN ALS
ER EEN KOEKOEKSJONG IS?** 24
 11. HOE SNEL VLIEGT EEN GIERZWALUW? 25
 12. **BEGINNEN WINTERKONINGEN EN ANDERE
ZANGVOGELS METEEN NA HET EERSTE EITJE TE
BROEDEN?**..... 26
 13. HOE HOOG VLIEGT EEN VOGEL? 27
 14. **WAAROM 'DANSEN' SPREEUWENZWERMEN?** 28
 15. KAN EEN MEREL DRONKEN WORDEN? 29
 16. **LUMMELEN VOGELS WEL EENS?** 30
 17. VERKRACHTEN WOERDEN HUN VROUWTJES? 31
 18. **WAAROM KRIJSEN MEEUWEN ZO?** 32
 19. HOE SLAPEN VOGELS? 33
 20. **HOE VOORKOMT EEN GAAI DAT ZIJN EIKELS
DOOR EEN ANDER WORDEN GEJAT?** 34
-

21. HOE WETEN WE DAT DE ZWALUWEN, LEPELAARS EN NACHTEGALEN IN AFRIKA 'ONZE' VOGELS ZIJN?	35
22. KOMT TRAVESTIE VOOR BIJ VOGELS?	36
23. ZINGT EEN KOOLMEES IN GRONINGEN HETZELFDE ALS EEN IN LIMBURG?	37
24. WAAROM VERTREKKEN VOGELS IN DE HERFST?	38
25. WAAROM ZIE JE MUSSEN EN MERELS BIJ WARM WEER MET GEOPENDE SNAVELS ZITTEN?	40
26. HOEVEEL WEEGT HET EITJE VAN BIJVOORBEELD EEN PIMPELMEES, MEREL OF GANS?	41
27. WAAROM TRAPPELEN MEEUWEN OP HET GRAS?	42
28. HEBBEN MERELS, UILEN, KOOLMEZEN EN ANDERE VOGELS EEN KARAKTER?	43
29. DOEN EENDEN EN IJSVOGELS HUN OGEN DICHT ONDER WATER?	44
30. WAAROM STAAN OOIEVAARS, EENDEN, LEPELAARS EN REIGERS VAAK OP ÉÉN POOT?	45
31. HOE BEREIDT EEN NACHTEGAAL OF ANDERE LANGEAFSTANDSTREKKER ZICH VOOR OP ZIJN TREK NAAR HET ZUIDEN?	46
32. WELKE VOGEL IS HET SLIMST?	47
33. HOEVEEL SOORTEN VOGELS BROEDEN ER IN NEDERLAND?	48
34. HOE OUD WORDT EEN MEREL? EN EEN WINTER-KONINKJE?	49

35. HOE WETEN WE VIA WELKE ROUTE BOERENZWALUWEN, LEPELAARS, GANZEN EN AL DIE ANDERE VOGELS TREKKEN? 50
36. HOE KOMT HET DAT KRAAIEN EN MERELS SOMS EEN PAAR WITTE VEREN HEBBEN? ZIJN ZE ZIEK? 51
37. HOE ONTHOUDT EEN GAAI WAAR HIJ ZIJN EIKELS HEEFT VERSTOPT? 52
38. WAARSCHUWEN VOGELS ELKAAR VOOR GEVAAR? 53
39. BROEDEN ALLE VOGELS EVEN LANG? 54
40. HOE VINDEN VOGELS DE WEG TIJDENS DE TREK? 55
41. WAAR ZIJN DE GIERZWALUWEN ALS HET 'S ZOMERS REGENT? 56
42. WAAROM BADEN VOGELS? 57
43. PLASSEN VOGELS NOOIT? 58
44. IS EEN ROODBORST ECHT ZO IJDEL? 59
45. WAAR ZITTEN DE OREN VAN EEN VOGEL? 60
46. HOE KOMT EEN VEER AAN ZIJN KLEUREN? 61
47. KAN EEN IJSVOGEL ECHT GOED TEGEN IJS? 62
48. HOE LEREN VOGELS ZINGEN? 63
49. HOEVEEL VEREN HEEFT EEN VOGEL? 64
50. HOE LANG KAN EEN FUUT ONDER WATER BLIJVEN? 65
51. WAAROM VALT EEN VOGEL NIET VAN ZIJN TAK ALS HIJ SLAAPT? 66
52. HOEVEEL LIEDJES KENT EEN KOOLMEES? 67
53. HOE GOED ZIEN VOGELS KLEUREN? 68
54. WAAROM STARTEN EN LANDEN KNOBBELZWANEN MET ZO VEEL KABAAL EN VLIEGEN ZE ZELFS LUIDRUCHTIG? 69

55. WAT IS DE GROOTSTE EN ZWAARSTE VOGEL VAN ONS LAND?	70
56. WAAROM FRUMMELT EEN VOGEL MET ZIJN SNAVEL TUSSEN ZIJN VEREN?	71
57. NESTKASTEN MOETEN ‘OP HET (NOORD-)OOS- TEN’ WORDEN OPGEHANGEN. BETEKENT DIT AAN EEN (NOORD-)OOSTMUUR OF MET DE OPENING NAAR HET (NOORD-)OOSTEN GERICHT?	72
58. WAAROM DRAAGT EEN FUUT ZIJN JONGEN WEL OP ZIJN RUG EN EEN EEND NIET?	73
59. ETEN VOGELS TIJDENS DE GROTE TREK NAAR HET ZUIDEN?	74
60. ZIJN ER OOK HOMOFIELE VOGELS?	75
61. GAAN VOGELS IN DE WINTER OOK IN BAD?	76
62. WAAROM VALT EEN KOEKOEK NIET DOOR DE MAND?	77
63. HEBBEN VOGELS OOK STEMBANDEN?	78
64. WORDEN VOGELS NIET LUI ALS JE ZE ZOMERS VOERT?	79
65. WAT IS DE TALRIJKSTE BROEDVOGEL IN NEDERLAND?	80
66. HOE KUNNEN EEN WINTERKONING, BOEREN- ZWALW, VINK EN ZELFS LEPELAAR (RELATIEF) ZO LICHT ZIJN?	81
67. WAAROM ZIE JE ’S AVONDS VAAK GROTE GROEPEN GANZEN EN HALSBANDPARKIETEN IN DE LUCHT?	82
68. HEBBEN VOGELS EIGENLIJK EEN TONG?	83
69. HOE DRINKEN EEN VINK, ZWALW EN DUIF?	84

70. WAAROM STAAN BIJ VEEL VOGELS DE OGEN
NOGAL OPZIJ VAN DE KOP? 85
71. HOE KRIJGT EEN KUIKEN DE STEVIGE EISCHAAL
KAPOT? 86
72. VEREN ZORGEN VOOR ISOLATIE. HOE KAN EEN
VOGEL DAN TOCH BROEDEN? 87
73. WAAROM BOTSSEN SPREEUWEN NIET? 88
74. HOE LEREN JONGE VOGELS TREKKEN? 89
75. WAAR ZIJN DE ZWALUWEN EN NACHTEGALEN
'S WINTERS? 90
76. HOEVEEL WEEGT DE LICHTSTE VOGEL? 91
77. WAAROM HOUDT EEN MEREL OP HET GRAS ZIJN
KOP VAAK SCHEEF? KAN HIJ REGENWORMEN
HOREN? 92
78. VOOR VOGELS IS DE STAD EEN ONNATUURLIJK
OMGEVING. ZINGEN EN ZIJN ZE DAAROM DAAR
OOK ANDERS? 93
79. ZIJN MANNEN EN VROUWEN EVEN BONT EN
GEKLEURD? 94
80. WAAROM ZIE JE GIERZWALUWEN ALLEEN HOOG
IN DE LUCHT? 95
81. WAAROM KIJKEN VOGELS ALTIJD ZO STRAK
VOORUIT? 96
82. HOEVEEL VOGELS TELT NEDERLAND? 97
83. KNIKKEN DE KNEBÈN VAN VOGELS NAAR
ACHTEREN? 98
84. WAAROM ZITTEN AALSCHOLVERS VAAK MET
GESPREIDE VLEUGELS? 99
85. HOEVEEL EIERN LEGGEN VOGELS? 100

86. IS VOGELBESCHERMING NOG WEL NODIG?	101
87. WAAROM HEEFT EEN LEPELAAR ZO'N ONHANDIG GROTE SNAVEL?	102
88. WELKE VOGEL LEGT JAARLIJKS DE GROOTSTE AFSTAND AF?	103
89. BROEDEN MANNELIJKE VOGELS OOK?	104
90. HOE KAN EEN ROOFVOGEL VANAF GROTE HOOGTE ZIJN PROOIEN ZIEN?	105
91. HOE KAUWEN VOGELS HUN VOEDSEL?	106
92. HEBBEN KUIKENS ONDERLING NOOIT BONJE?	107
93. WAAROM ZIE JE VOGELS NOOIT MET HUN OGEN KNIPPEREN?	108
94. WANNEER VLIEGEN JONGE VOGELS UIT?	109
95. ER LIGT EEN JONG VOGELTJE OP DE GROND. WAT IS ER MIS?	110
96. KRIJGEN EENDEN GEEN KOUDE POTEN OP HET IJS? VRIEST HIJ NIET VAST?	111
97. WAAR LAAT EEN SPECHT ZIJN 10 CENTIMETER LANGE TONG?	112
98. WAAROM VLIEGEN SOMMIGE VOGELS IN ZWERMEN EN HOE KAN HET DAT ZE NOOIT BOTSSEN?	113
99. GAAN DE GANZEN, NET ALS VEEL VAN ONZE BROEDVOGELS, OOK NAAR HET ZUIDEN?	114
100. WORDEN ER, NET ALS BIJ MENSEN, ONGEVEER EVEN VEEL MANNETJES ALS VROUWTJES GEBOREN?	115

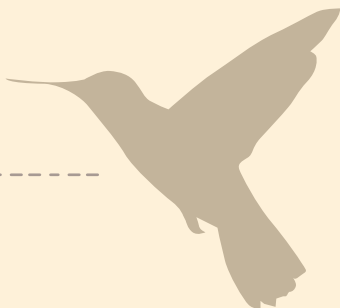
1

WAAROM KRIJGT EEN SPECHT GEEN KOPPIJN?

Dat mag inderdaad een wonder heten. In één broedseizoen ramt een specht immers, alleen al om zich bekend te maken, zo'n 8.000 tot 12.000 keer tegen een stam. Daarna moet hij ook nog eens een nest uithakken; een klus met een snelheid van 25 km/uur. Kop én lijf zijn perfect hierop perfect aangepast. Zo is de hersenpan relatief dik. Tussen de bovenkaak en de schedel zit een sponsachtig weefsel dat als een schokdemper werkt. De hersens zelf zijn relatief klein en zitten 'strak opgesloten' in de schedel. De hersens schudden daardoor niet zo makkelijk. Bovendien is er relatief weinig hersenvocht. De schokgolven die bij het gehamer vrijkomen, kunnen de hersenen niet bereiken. En dan is er nog de 'airbag'. Vlak voordat de spechtensnavel de boom raakt, trekt de vogel zijn spieren samen. De klap wordt waardoor via de pezen door de veerkrachtige botten opgevangen. Vlak voor de snavel de boom raakt, is er de finishing veiligheids-touch: het derde ooglid, het knipvlies dat horizontaal over de oogbol beweegt, wordt gesloten. Vermoedelijk voorkomt de vogel zo dat de oogbol uit de kas schiet.

4

VLIEGT EEN VOGEL WEL EENS ACHTERUIT?

Vogels zijn gebouwd op vooruit vliegen. De stroomlijning is in die richting. Alleen vooruit vliegend strijkt de lucht over de veren en soepel van kop naar staart. Ook de beweging van de steeds vervormende vleugels is gericht op voorwaarts voortbewegen. Er is één uitzondering: de kolibri. Door ongekend snel met de stugge, kleine vleugels te slaan (25 tot 80 keer per seconde!) kan het diertje helikopteren en zelfs achteruit vliegen. Een aantal vogels kan wel 'bidden', stilhangen in de lucht. 'Stil' is echter betrekkelijk. De vogels vliegen wel degelijk rechtuit, maar doordat ze dat in tegenwind doen, blijven ze uiteindelijk op dezelfde plaats.

7

KAN EEN VOGEL RUIKEN?

Heel lang dacht men dat vogels niet kunnen ruiken – tot een missionaris in Mozambique nietsvermoedend een paar waskaarsen aanstak in zijn kerk en er plotseling honingwijzers en kolibries binnen vlogen.

Het reukvermogen van vogels is voor het eerst wetenschappelijk vastgesteld bij kiwi's. Deze Australische vogels zijn blind en vinden hun voedsel op de tast. Uit proeven blijkt dat ze de wormen ruiken. Ook stormvogeltjes laten zich door geur leiden. Ze foerageren 's nachts. Ze sporen vis op door, als ze deze hebben geroken, tegen de wind erheen te vliegen. Om in het donker het nest op de kliffen terug te vinden, gaan ze af op de geur van het eigen nest. Zelfs onze eigen zangvogels kunnen in meer of mindere mate geuren onderscheiden. In een proef waarbij de vogels drie geuren voorgeschoteld kregen – kattengeur, konijnengeur en de geur van water – werden ze alleen bij de kattengeur behoorlijk onrustig. De katten zijn gewaarschuwd!

12

BEGINNEN WINTERKONINGEN EN ANDERE ZANGVOGELS METEEN NA HET EERSTE EITJE TE BROEDEN?

Vogels leggen nooit alle eieren in één keer, maar een ei per dag of om de twee, drie dagen. De eieren worden ook stuk voor stuk in het vogellijf geproduceerd (afgerijpt). Zangvogels leggen elke dag een eitje. Het vrouwtje begint pas met broeden zodra ze vindt dat het nest compleet is. Bij een koolmees kan dat dus na twaalf dagen (en twaalf eieren) zijn terwijl de winterkoning na vijf tot zeven dagen en evenzoveel eieren gaat zitten.

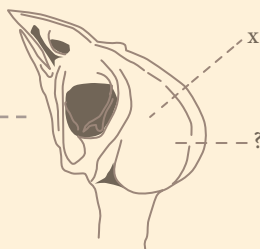
Door met broeden te wachten, voorkomt de vogel dat de eieren ongelijk uitkomen. De jongen zijn dus even oud en hebben in principe even veel kans om vliegvlug te worden.

100-UIT

VOGELVRAGEN

‘Kan een merel dronken worden?’, ‘Gaat een koolmees wel eens vreemd?’, ‘Hoeveel veren heeft een vogel?’

Vogelvragen te over!

Jaarlijks komen er bij Vogelbescherming Nederland talloze vragen over vogels binnen. Een klein deel daarvan, maar vooral ook heel veel nooit-gestelde vragen, worden in dit boek beantwoord.

Waarom krijgt een specht nooit koppijn? is een laagdrempelig feiten- en weetjesboek over de wereld van vogels. Een boekje dat leek en kenner verrast, geschreven met het kenmerkende enthousiasme van natuurjournaliste Monica Wesseling.

In nauwe samenwerking met Vogelbescherming Nederland.

ISBN 978-90-5210-919-0

9 789052 109190

www.tirion.nl

Vogelbescherming
NEDERLAND

TIRION NATUUR